

DE NOORDHOLLANDSCHE BOER.

om op een Vrijdag voormiddag in het kaasseizoen te Alkmaar. De meer dan zeventig dorpen, die rondom de Noordhollandsche metropolis liggen, hebben hun contingent geleverd. Beemster, Purmer, Schermer en Waard hebben zich leeg geschud in het kleine, nette stadje. Al de straten die in een poort eindigen, en vooral de zoogenaamde Dijk, een breed plein binnen de stad, staan vol van hun geel en groen afgezette wagens, op het krat beschilderd met bloempotten, krulletters en gedichten. Al de stallen rooken van den damp hunner paarden; al de bierhuizen en kroegen dampen van den rook hunner pijpen. Al de scheerstoelen prikken met hun ingezepte aangezichten. Waar gij komt, bij den tabaksverkooper, in de kooienij, in den pottenwinkel, bij den schoenmaker, die allen dubbel hebben uitgestald; bij den notaris, den advocaat, den dokter, en ten huize van de duizend en een dijkgraven en penningmeesters van polders, overal ontmoet gij een boer. De een zoekt er den burgervader van zijn dorp, die, van Alkmaar uit, de belangen zijner kinderen het best behartigen kan; de ander haalt bij den smidsbaas een recept voor een ziek paard, dat deze nooit anders

dan gezond gezien heeft. Dat Alkmaar, al de overige dagen van de week zoo stil en levenloos, dat het een stedeke schijnt opzettelijk vervaardigd voor begrafenissen — een gissing, waarin de bijzondere kostbaarheid en uitvoerigheid der begraafplaats een iegelijk versterken moet, die ze zich verstout — is nu aan een van gewemel en gegons vervulde bijenkorf gelijk. Inderdaad zijn hier de bijen bijeen, die uit de Kenmersche en Westfriesche boterbloemen haar honig en was zuigen. — De Langestraat, een straat welke haar naam van de familie De Lange schijnt te ontleenen, welke beurtelings met al de letters van 't A B C gequalificeerd op drie vierde der deurposten prijkt, is van boeren en boerinnen vervuld; de laatste in lange reeken bijeen, de stoepen der goudsmids op en af drentelende, of de koekwinkels in- en uitstroomende, in luid gesprek lachende met groote monden, en zich op de knie kloppende bij iedere nieuwe losbarsting van boerinnengeestigheid.

Maar de grootste drukte is op het Waagplein, waar de kleine gele kazen bij duizenden ponden op uitgespreide en met het naamcijfer der eigenaars gemerkte zeilen nederliggen. — Al wat gij hier ziet, moet voor klokslag van tweeën verkocht zijn. Na dat uur mag geen koop meer worden gesloten, en geen boer wil of kan zijn kaas weer meenemen. Hij *moet* ze verkoopen, even zeker als de kooplieden uit de eerste hand haar *moeten* inslaan. — Den hoogsten prijs te maken is een kunstje, dat menige boer, die er vrij dom uitziet, en 't op alle andere punten in geen geringe mate is, uitnemend verstaat. Aardig is de gemaakte toorn, waarin geloofd en geboden, en waarmede de koop eindelijk gesloten wordt, alsof de beide partijen elkander met grimmige gezichten wijs willen maken, dat het bloed er uit moet. — Maar nu komen de kaasloopers, in hun witte pakken en met hun gele, groene en roode hoeden, op hun onveranderlijk sukkeldrafje, en brengen den verkochten stapel op burries waar hij heen moet, in een schip of een pakhuis.

Zie hier nu de levenskracht van Noord-Holland; het is niet anders dan deze kaas, die het verdedigt tegen de woede der zee, die het een groen land doet zijn en blijven, die al Noord-Hollands schoorsteenen rooken doet. — Wilt gij weten of het den boer wel gaat? zoo verneem naar den prijs van de kaas. — Vraag of het armenzakje het des Zondags gewaar wordt dat de Vrijdag voordeelig is geweest? of de landheer het merkt, dat de kaas het heele jaar door „prazig” was? — Antwoord: neen. — Goudsmiden en koekebakkers merken het het best; boeren-

kermissen, de Alkmaarsche kermis floreeren er van. Want de vrouw houdt van opschik en zoetigheid, en de man weet grof geld te verteren, als hij uit is voor zijn plezier. In het regenjaar 1841 is het hooi bitter slecht uitgevallen; maar toen de kermisklok te Alkmaar geluid had, kwamen er niet minder sjeesen en wagens om binnen, langs alle wegen en door alle poorten, beladen met boeren en boerinnen, die er zich den witten wijn, en den rooden met suiker, en al wat verder tot opscherping der levensgeesten ter tafel kon worden gebracht, en de pontekoek daarbij, niet minder om lieten smaken dan in eenig vorig jaar; en het paardspel daverde niet minder afgrijselijk van hun onbepaalde bewondering voor de edele kunst der halsbrekerij en de onvertreffelijke grappen van den clown. — De klachten werden „tegen korstijd” voor den landheer bespaard, om ZEd. in rekening te valideeren.

Het echt oud-Noordhollandsche boerentype verdwijnt langzamerhand, of wijzigt zich als alle types. Op deze Alkmaarsche kaasmarkt vindt gij hem in allerlei schakeeringen. Dit oude kereltje, wiens vroolijke oogen, ruim zoo lacherig als zijn mond, uitkijken onder den breedrand van een rondbolligen hoed, dien hij met een pijpsteeltje op zijn hoofd vastschroeft tegen den wind, is het oudste type. Een smal gevouwen rood katoenen dasje is met gouden knoopjes om zijn hals vast gemaakt. Een lang bruin wambuis, met één rij groote knopen op nonactiviteit (haken en oogen doen den dienst) hangt hem tot over de heupen. Zijn korte broek acht het gebied over schenen en kuiten harer onwaardig, en laat het geheel over aan de grijze kousen, die in dikke schoenen met zware zilveren gespen eindigen. — Zoo wandelen er hier nog enkelen rond, met lange geschilde stokken in de hand, die hun tot de kin reiken. — Mijn bestek verbiedt mij al de tusschentypes te beschrijven; maar wilt gij het jongste zien? Een blauw buisje met een fulpen kraag, dat hem tot even onder de schouderbladen reikt, — de rest geheel pantalon van katoenfluweel; een wollen das, rood, groen en geel gevlamd, om den hals; en naar verschil van gelegenheden, een grooten, hoogen, breed opgaanden, veel omvattenden hoed op 't hoofd, of een bonte haren pet, met de klep, naar mate dat het regent of zonnenschijnt, in de oogen of in den nek gedraaid. — Tien tegen een, dat het oudste type een vroolijke praatvaar, en het jongste een stugge, stijve, achterdochtige houten hark van een vent is.

Te markt gaan is de voornaamste bezigheid van den Noordhol-

landschen boer. Hij is eigenlijk een koopman en een administrateur van zijn bezittingen. Dat 's al. — Zijn eigenschappen zijn meer negatief dan positief. Vraagt gij of hij een ijverige kerel is? Ik antwoord: hij past op zijn spul. Vraagt gij of hij geregeld leeft? Antwoord: hij drinkt alleen op marktdagen en kermissen. Is hij een ophakker en een smijter? Nooit als hij nuchteren is. Is hij eerlijk? Hij melkt geen andermans koeien uit. Is hij barmhartig? Hij is goed voor zijn beesten. Heeft hij zijn vrouw lief? „Der is gien beter keezer” (geen beter kaasmaakster). Bemint hij zijn kinderen? Ze krijgen dikke stukken (boterhammen), en de „miester mot ze niet an 't hoofd sleen.” Is hij godsdienstig? Hij gaat getrouw ter kerk.

Zijn ideaal is te wonen op een eigen boereplaats, in een gedeelte van den polder, waar hij de wijde vlakte rondom zich heeft, zonder iets dat zijn vergezicht afbreekt; en geen andere meiden of knechts na te houden dan zijn eigen kinderen. De afgoden van zijn hart zijn een mooi zwartbont beest met volle uiers, en een jong paard voor een blinkende boerensjees, met vergulde wielen. Als hij op dat luchtigste en elegantste van alle ouderwetsche en nieuwerwetsche rijtuigen, met zijn opgeschikt wijf naar een boerenkermis rijden mag, en het gelukt hem, door middel van zijn paard (de zweep gebruikt hij zelden) afgrijselijk in den bek te trekken, zijn naaste voorbij te rijden, dan smaakt hij een genoeg, waaraan de boer Poot niet gedacht heeft, toen hij zich zoo opwond over

Appels enten, peren plukken,
Maaien, hooien; schuur en tas

Stapelen vol veldgewas;
Schapen scheren, uierdrukken,

en wat dies meer zij.

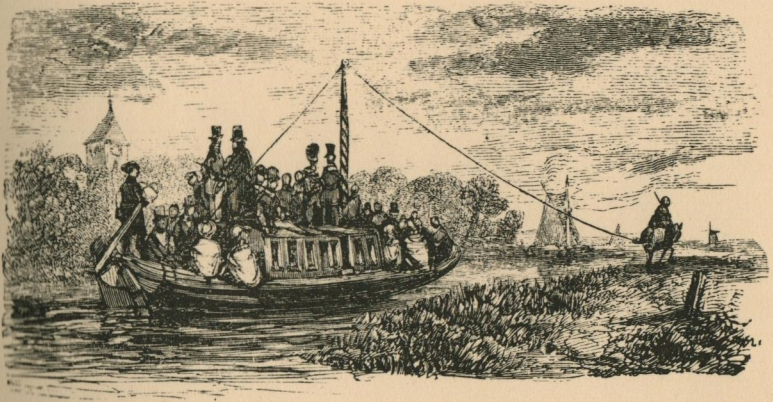
HILDEBRAND.

DE NEDERLANDEN

Karakterschetsen, kleederdrachten, houding
en voorkomen van verschillende standen

MET GRAVUREN VAN
HENRY BROWN

1936

N.V. UITGEVERS-MIJ „PARNASSUS”
AMSTERDAM

Dit boek is uitgegeven in 150 exemplaren.
 Het is verscheen in 1945 doch werd vroeger
 reeds en gedrukt in 1941. De uitgave
 werd door de Duitschers verboden omdat
 er eenige gedeelten van de Camera Obscura
 van Nicolaas Beets in zijn opgenomen,
 welk boek door de Duitschers verboden
 was wegens een anti-Duitsche villa-
 liep, die hierin egeres schijnt voorte
 komen.

Het jaartal 1936 is „Camouflage“.
 De Duitschers hebben in 1941 het recht
 willen vereenigen doch dit is tijdig
 „aangehouden“. De natiezen der
 Leekening hebben zij eekes keunen
 aekedalen en deze werden vereen-
 lijd, waardoor werd eekes van deze
 oude Leekeninge weder uitgegloten
 lijn. Gelukkig waren de afdrucken,
 die reedig waren van de bove-
 geseunde 150 exemplaren gues
 en ook „aangehouden“.

Rotterdam December 1945.

J. Harduiken.